

Otázky k zamyšlení

Změny, uskutečněné v raketovém vojsku a dělostřelectvu (RVD) u divize, do jisté míry ovlivnily a ovlivňují velení i použití RVD v soudobém boji. Poukážu na některé problémy a podle možnosti pokusím se poukázat i na možný způsob řešení. Opírám se o zkušenosti ze cvičení v roce 1967 a začátkem tohoto roku.

VLIV ZMĚN NA VELENÍ A ŘÍZENÍ ČINNOSTI

Objem úkolů a nároky na RVD neustále rostou v závislosti na změnách výzbroje a bojové techniky i způsobů vedení boje u pravděpodobného nepřítele. Změny v RVD znamenaly alespoň posílení z hlediska počtů, částečně vzrostly palebné možnosti u hlavního palebného prostředku divize — oddílu vojskových raket (ovr) i u hlavního dělostřelectva. U hlavního dělostřelectva však nemůžeme být zcela spokojeni, ať už jde o technické možnosti (dosah a účinek) i manévrovací schopnost a vhodnost některých ráží. Je skutečností, že ovr má příznivější podmínky k manévru i palbě, které umožňují výhodnější skupinový úder nebo zasahovat nepřítele do větší hloubky. To ale současně zvyšuje nároky na získání ucelených a přesných zpráv o nepříteli, podkladů k úderům a palbě RVD vcelku. S ohledem na uskutečňované změny zastávají nám průzkumné prostředky a jejich možnosti.

To všechno v souhrnu zvyšuje nároky na činnost štábu RVD, který realizuje palebnou činnost v souladu s rozhodnutími velitele divize a využitím všech svých prostředků. To vyžaduje zabezpečit prů-

běžné získávání přesných podkladů o cílech v krátkém časovém úseku, kdy nehrozí, že cíl zmizí. Délka časového úseku — od zjištění cíle do jeho pokrytí palbou — nebude u všech cílů stejně náročná na zkrácení času a aktuálnost z hlediska zmíněného nebezpečí „zmizení“. Přesto považuji zkrácení času obecně za důležitého činitele, má-li být palebná činnost efektivní. U všech cílů nemůžeme brát stejné měřítko. Např. tanková záloha, druhý sled nebo místo velení nemění prostor každou hodinu. To je naproti tomu velmi pravděpodobné a v kratších časových intervalech u jaderných a palebných prostředků všeobecně, zvláště u těch, které jsou připravovány nebo již připraveny k palbě či úderu.

Možnost zkracovat čas vidím především v koordinovaném využití všech dosavadních průzkumných prostředků, i když nás v současné době některé plně neuspokojí. Dále ve zlepšení činnosti vševojskových průzkumů s důrazem na přesnost a včasnost dodávaných zpráv, sběr a rychlé předávání vyhodnocených cílů vykonavatelů. To vyžaduje ve své podstatě úzkou součinnost nebo také koncentraci pracovišť s tímto obsahem činnosti, vybavených prostředky spojení a s odpo-

vídajícím obsazením, které se v podstatě zabývá sběrem, tříděním a předáváním zpráv. Netvrdím, že by se o to některé štáby nesnažily, ovšem zatím ne dost kvalitně a důsledně. Jedno z možných řešení naznačím později.

My jsme povinni současně řešit a posilovat otázky efektivity palby, a to předpokládáním i skutečných účinků, ať už jde o palby plánované nebo velené podle okamžité potřeby. A tato činnost by měla předcházet palbě — úderu. Domnívám se, že otázky nemůžeme řešit dosud obvyklým a zastaralým způsobem. Velmi často dochází k tomu, že štáb obdrží povšechný údaj o rozmístění jednotky nebo jiného cíle, na který má vést palbu. Na mapě si zvolí střed palby nebo epicentrum úderu, vyčte souřadnice bez dostatečné přesnosti údajů o rozmístění cíle. Někdy se podaří předběžně vyhodnotit možná účinky úderu nebo palby, ve většině případů se to však nepodaří. Otázky řeší nahodile ten, kdo je právě volný a nemá důležitější činnost, velmi často je neřeší nikdo. O konečném prověřování výsledků palebné činnosti už zpravidla nemůžeme mluvit. U paleb klasického dělostřelectva je to obdobné. Musím dodat, že není příčina v neznalosti této činnosti nebo v přehlížení těchto otázek. Především nejsou vytvořeny základní podmínky, které podle mého názoru spočívají ve vybavení technickém i personálním. A na tomto podkladě by bylo možné dorešit metodiku průzkumové a palebné činnosti. Považuji za samozřejmé, že vždy budeme usilovat o spojení nebo alespoň v maximální míře přiblížení průzkumu k palebným prostředkům, vykonavatelům např. na úrovni štábu divize. Vzhledem k tlaku na omezování počtů pracovníků, a to posiluje i průzkumové odbornosti, je samozřejmě požadavkem doby — řešit zvýšené nároky na rychlost a přesnost práce dokonalými mechanizačními prostředky počínaje spojovacími, obrazovými i jinou technikou. Zatím toto zůstává jenom přáním a proto ani možné prostředky nemíním uvádět.

U štábu RVD vidím možné řešení těchto otázek cestou soustředění orgánů velení a jejich prostředků v ucelené pracoviště. Toto by mělo obsahovat středisko informací a podkladů k palebné činnosti, dále místo k rozhodování a velení, místo k řešení otázek technického zabezpečení (viz přílohu 1). Vezmu-li za základ tři ucelená pracoviště bez ohledu na to, zda jsou všichni pracovníci příslušníky štábu RVD, vidím jejich úlohu v hrubých rysech takto:

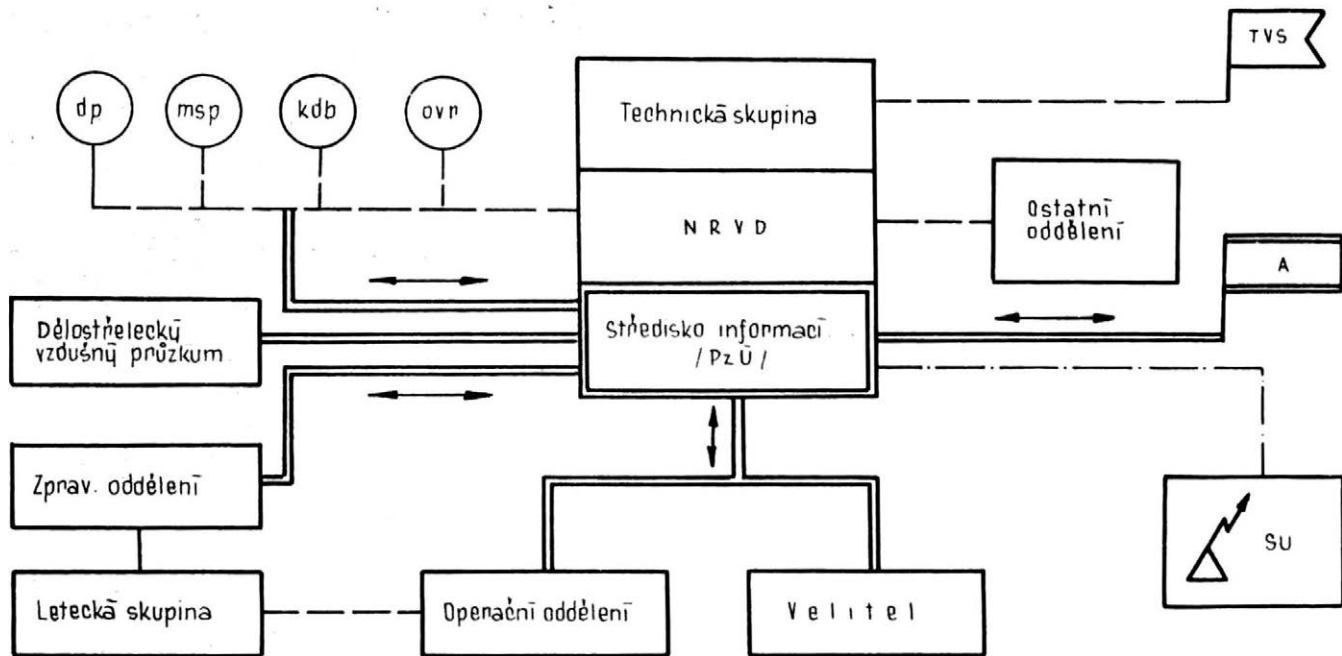
a) **Středisko informací a podkladů k palebné činnosti.** Při dobrém vybavení může je zastat průzkumová ústředna, obsazená skupinou pracovníků, schopných řešit úkolování průzkumu všeho druhu, který má štáb RVD a podřízené útvary k dispozici. Dále sběr, vyhodnocování a třídění informací s hlavním zaměřením na výběr a volbu cílů pro RVD. V této činnosti musí bezprostředně spolupracovat s vševojskovým průzkumem, popřípadě s některými dalšími složkami štábu. Současně s tím řešit, v zájmu zkracování času a zjednodušení činnosti, i otázky ocenění efektivity palby nebo použitého prostředku. Který prostředek a jak jej použít by mělo právě vyplynout z ocenění cíle i efektivity palby či úderu. Mělo by tedy vyřešit a dát uspokojivou odpověď na to, **jak nejrychleji, úsporně a účinně zničit nebo alespoň podstatně vyřadit cíl z činnosti.** To znamená, že kromě všech potřebných údajů o cíli musí znát rozmístění jednotek RVD a z těchto údajů vybrat vhodnou jednotku a způsob palebné činnosti. To by si pravděpodobně vyžádalo přítomnost důstojníka-operátora. Určitým dílem zpráv přispívá i nadřazený štáb a jeho prostředky a tyto rovněž bude zachycovat a zpracovávat. O podmínkách dobrého spojení nemusím hovořit, i zde je co řešit z hlediska spolehlivosti a rychlosti předávání zpráv a rozkazů. Nesmíme zapomínat ani na to, že zmíněná činnost nezabývá povinností řešit i otázky topogeodetického a meteorologického zabezpečení. Pozornosti by si jistě zasloužila i otázka možnosti vzdušného průzkumu a využití přidělených vletů. Především jde o to posoudit, zda postačí dosavadní intenzita vzdušného průzkumu rostoucí potřebě zvýšeného množství palebných prostředků. Dále i nutnost zrychlení a tedy zkrácení času na vyzvání letce k činnosti a dodání požadovaných zpráv. Zatím obě tyto otázky nejsou dostatečně vyřešeny a neodpovídají zcela soudobým potřebám a požadavkům.

Z těchto skutečností vidíme, že kystalizuje požadavek specializace a moderního vybavení. V budoucnu jen stěží vystačíme s grafy a propočty spotřeb či podobnými drobnými pomůckami pracně zhotovovanými jednotlivci ve štábech.

b) **Místo velení a rozhodování** musí znát situaci vševojskovou i RVD, úkoly jednotek a zámysl velitele o jejich plnění, alespoň povšechně situaci nepříteli, udržuje nepřetržitou součinnost především s operačním štábem a v dílčích otázkách s dalšími odděleními (PVO, ženijní, chemické, letecké apod.). Veškerá jejich čin-

SCHEMA SOUČINNOSTI A VELENÍ
/ VARIANTA /

PRÍLOHA 1

P o z n â m k a

==== pñīmā spoluprāce
----- součinnost - velení

nost je zaměřena k zabezpečení splnění úkolů divize jako celku. Místo by obsazoval zpravidla NRVD nebo jeho určený zástupce s nutnými orgány (1—2 důstojníci). Navrhuje, velí a tedy realizuje rozhodnutí velitele divize a je hlavním jádrem celého místa velení RVD. V ostatních otázkách platí obdobné požadavky jako u předešlého pracoviště.

c) **Místo k řešení otázek technického zabezpečení** má, i když ne trvalou a nepřetržitou, přece jen významnou úlohu při řešení přísunů a odsunů všeho druhu, získáváním přehledu o stavu v jednotkách, řešení otázek výzbroje a speciální techniky od oprav až po náhrady ztrát. Samotné zaměření činnosti spočívá ve zpracování podkladů a návrhů na opatření pro velitelské orgány a po schválení pak zabezpečuje realizaci. Vlastním uskutečněním je pověřeno a zůstává TVS se svými orgány. Z toho důvodu nemusí být zvláště silně obsazeno.

Nebudu zde řešit kdo a kolik osob na kterém pracovišti má úkoly plnit. To závisí na vybavení, personálních i technických možnostech. Vycházím z toho, že v boji budeme donuceni podřídit činnost všech orgánů optimálním podmínkám pro spolupráci, zrychlení a zpřesnění práce včetně podkladů k velení a rozhodování, bude nutné odpočívat, mohou být i ztráty apod. Je tedy na velitelích, aby si sami rozhodli, co bude účelnější.

Zatím převládá praxe, kdy při omezených počtech osob štábu RVD (a nejen jeho) jsou pracovníci rozptýleni a obdobně i prostředky. Kromě toho jsme ve většině případů svědky neustálého shromažďování, předkládání návrhů a tedy „pendlování“ značného procenta důstojníků štábu mezi jednotlivými pracovišti štábu. Mám za to, že by bylo správnější usilovat o stabilizaci pracovišť i osob na nich, vytvořit klidné prostředí a podmínky k soustředěné činnosti na místech velení, kde jsou jednak zdroje informací, ale i prostředky velení. Zvláště ožehavé je to u NRVD divize, který přímo velí palebným prostředkům, úkoluje podřízené, a to téměř vždy v časové tísní vynucené situací. Okamžikem opuštění stabilizovaného pracoviště zbavujeme ho zpráv

i možnosti velet, znásobujeme jeho únavu. A nakonec jsme stejně nuceni použít právě zmíněných prostředků jen s tím rozdílem, že ztrácíme čas. Domnívám se, že by zbytečně časté pohyby (nevylučuji je zcela) bylo možné v krátké době nahradit dokonalými technickými prostředky k přenosu zvukových i obrazových informací a fyzickou námahu osob omezit na minimum.

V dosavadní praxi příliš pocítujeme vliv mírového výcviku, konkrétně např. délky cvičení a omezených úkolů. Příslušníci štábů často nejí, neodpočívají a pracují do vyčerpání. To je do jisté míry vžitý systém, v různých obměnách je vlastní téměř všem štábům a jako takový neodpovídá potřebám současnosti. Nezabezpečuje, že by v rozhodujících fázích bojové činnosti, po několika dnech této intenzity, byl štáb schopen důsledně velet a také velel. Snad by stálo za úvahu přehodnotit si úlohu PVS, složení VS, obsazování pozorovatelny apod. Velitelské stanoviště je hlavním místem velení a tomu musí odpovídat i jeho složení a vybavení. Stejně tak by bylo nutné už vyjasnit i otázku nahrazování, případně vyřazeného místa velení, toto důsledně procvičit a určený stupeň k tomu pravidelně připravovat. Nemůžeme spoléhat na to, že kdokoli bez znalosti základních otázek a vybavení nutnými pomůckami používanými na daném stupni, mohl by tuto činnost bez obtíží řešit. Dílčí zkušenosti mě utvrzují v domněnku, že vhodným orgánem k nahrazení vyřazeného místa velení může být na stupni divize jeden z pluků. Méně výhodné je TVS či slabě obsazené PVS. Štáb RVD můžeme nahradit nebo doplnit ze štábu posilové brigády nebo organického dělostřeleckého pluku. Je to sice v každém případě dočasné řešení, ale stejně nemůžeme počítat, že ztráty by byly nahrazeny v rozmezí několika hodin. Ve štábech jsou určité metody práce a řízení podřízených a k tomu i odpovídající pomůcky a údaje. Ten, kdo je nebude znát a není obeznán se základními principy činnosti, nebude dobře schopen splnit úkol. Bez základní kvalifikace můžeme jen improvizovat, k čemuž často dochází.

ŘEŠENÍ PALEBNÉ ČINNOSTI RVD

Neméně podstatná je otázka řešení palebné činnosti, především pak hlavního dělostřelectva. O některých otázkách se zmíním. V publikacích používaných ke školení velitelů a štábů (např. Sporník VA AZ č. 2—3/67 a jiné) se objevují otázky a názory, se kterými nelze zcela sou-

hlasit. Např. pojem hromadění palby, použití dělostřelectva ve skupině, boj s obrněnými transportéry přímou střelbou, soustředování jednotek podřízeného stupně v jednotku ve prospěch nadřízeného stupně (u.m.s.), ničení protipěchotních a protitankových zátarasů a některé další otáz-

ky. Mám za to, že autory svádí dosud stará praxe a vžitá návyky a proto se i nedostatečně v různých materiálech odrážejí dosti podstatné změny poslední doby jak ve složení vojsk obou stran, tak i charakteru zbraní a způsobů boje.

Hromadění palby chápeme dnes především jako současné (nebo v krátkém časovém období) pokrytí důležitých cílů palbou RVD a ostatních palebných prostředků na značném prostoru, zahrnujícím především cíle na směru hlavního úderu divize a v přilehlých prostorech obsazených nepřítelem. To je proti dřívější a doznívající praxi dosti podstatné. Dříve jsme chápali tento pojem jako palebnou činnost více jednotek (zpravidla oddílů) na určitý omezený prostor obsazený nepřítelem. Důvodů k opravě názoru je několik. Především se už zřídka budeme setkávat na bojišti s klasickou pěchotou bojující na omezeném prostoru s puškou a pěšky. Charakter bojové činnosti se podstatně změnil a zrychlil. I přes zvýšení počtu dělostřelectva zůstává základní rozpor v tom, že požadavky na palbu budou téměř vždy i nadále převyšovat vlastní palebné možnosti. Stačí použít jednoduché matematiky a počítat cíle a poměry sil — otázku tak málo vžitou a stále z různých příčin odmiťanou. Změnu a zásadní prospěch nám může přinést jen následná modernizace techniky za účinnější, světším dostřelem a příznivějšími parametry k boji. A z tohoto faktoru musíme vycházet, zabývat se důkladněji výběrem a volbou cílů v souladu s potřebami boje a vlastními možnostmi. To se konkrétně projeví v obsahu palebné činnosti. Nebudeme tedy už asi mít síly na ohniska odporu, mají-li tanky a obrněné transportéry účinné zbraně, ale budeme ničit ZHN a jaderné prostředky především, prostředky PVO, místa velení, radiotechnická zařízení a podobné cíle. Jadernými údery pak cíle typu jaderných prostředků, tankových a mechanizovaných jednotek, důležitých míst velení a prostředky PVO.

Použití dělostřelecké skupiny. Až dosud pojem skupina byl a dosud často je spojován a chápán v souvislosti s pojmem centralizace palby. To také neodpovídá současné situaci ani potřebám. Nadále musíme vzít za základ palebné činnosti klasického dělostřelectva palby baterií a oddílů v menší míře. Zřídka se budeme setkávat s centralizací palby, a to i zde v duchu předchozího. Podstatnou otázkou naplnění činnosti skupiny bude organizace průzkumu a využití výsledků jak pro svoji potřebu, tak i NRV divize nebo náčelníka dělostřelectva pluku, dále pak řešení palebné činnosti s důrazem na úko-

lování jednotek a koordinaci jejich činnosti. Podle mého názoru přebírá na sebe část úkolů, které dříve řešil nadřazený štáb. Při tom bereme za základ, že divizní dělostřelecká skupina řeší palbou ty úkoly, které rozhodují o úspěchu divize a nemůže a také nebude moci plnit úkoly jako např. umlčovat ohniska odporu před útočícími vojsky atd. Bude mít hodně povinností s ničením a umlčováním takových cílů, jako je dělostřelectvo. Obdobně to bude u případně vytvořené plukovní dělostřelecké skupiny, jen s tím rozdílem, že bude řešit úkoly v zájmu pluku a převážně v jeho pásmu. Více méně směřujeme už činnost do jisté míry oddílů v souladu se zámyslem velitele, v rozhodujících fázích pak budeme využívat především manévru palbou a někdy i pohybem ke splnění náležitých úkolů.

Boj s obrněnými transportéry přímou střelbou. Vzhledem k množství a charakteru těchto cílů, vlastním možnostem, nelze předpokládat, že naše dělostřelectvo je schopno přímou střelbou tyto cíle podstatněji ničit. To neznamena, že je nebude ničit z části. Ale zase stačí použít jednoduché matematiky a počítat. Podle vlastních, byť příznivějších, možností zjistíme, že máme co dělat, abychom pokryli potřebu boje s tanky. Jak to tedy řešit? Každá zbraň musí mít protizbraň. I naše jednotky mají své zbraně i transportéry a jejich vybavení těžšími zbraněmi musí vést v budoucnu k tomu, abychom uvedli do souladu potřeby boje. Zde jsem považoval za nutné jen poukázat na nerealnost požadavku na dělostřelectvo a tvrzení, že jsme schopni přímou střelbou tyto cíle dostatečně ničit.

Soustředování jednotek podřízeného ve prospěch nadřazeného. Jde o problematiku prapor — pluk a považují to za nesprávné. Nemohu souhlasit se slučováním rakietometných čet praporů v jednotku pro potřeby pluku. Mám za to, že jsme začlenili dělostřelectvo do jednotek v dané struktuře proto, abychom posílili jejich bojovou hodnotu, zjednodušili dřívější složité součinnostní vztahy při posilování a tříštění přidělovaných jednotek a sledujeme i možnost jednotek bojovat po určitou dobu samostatně. A bude-li nutné řešit konkrétní situaci a využít i těchto zmíněných jednotek, pak využijeme především manévru palbou a podstatně méně pohybem.

Otázku ničení protipěchotních a protitankových zátarasů prostředky dělostřelectva můžeme zcela vyloučit. K tomu jsou určeny jiné a modernější prostředky. Dělostřelectvo nemá a nebude mít k těmto úkolům dostatek sil ani střeliva.

Několik poznámek k oddílu vojso- vých raket. Zdánlivě se nic v použití ne- změnilo. Přesto považují za účelné po- ukázat na dvě otázky. Zvýšeným možnos- tem ovr a potřebám boje musí odpovídat zvýšený příděl raket s jadernou hlavicí, a to hlavně v malých rážích. Tím můžeme úspěšně vyrovnávat určité disproporce v palebných možnostech taktických jader- ných prostředků, konkrétně hlavního dělostřelectva. Můžeme také využít zvý- šených možností ovr a tím skutečné pa- lebné síly v divizi. Dosavadní používané normy u taktických prostředků, pohybuj- ící se od 25 do 30 kusů, neumožňují uspo- kojivě zásobovat divize potřebným počtem raket s jadernou hlavicí. Uvedu jednodu- chý příklad: Armádní operace trvá 6 dnů při použití JZ. Po celou dobu operace po- vedou boj nejméně 3 divize. Ze šesti dnů budou nejméně tři velmi intenzivní v boji v podstatě vyrovnaných sil. Ve zmíněném intenzivním dnu bude muset divize ničit minimálně jeden jaderný prostředek, dvě jednotky v síle alespoň praporu, místo ve- lení či radiotechnický či protivzdušný prostředek. Zhruba můžeme dokázat po- třebu asi 4 JZ na takový den boje. Při pronásledování a podobných fázích boje předpokládáme jeden jaderný prostředek a jeden cíl typu jednotky. Tyto cíle a skutečnosti jsou obsahem téměř vždy a nejsou to minimální počty a potřeby. Pou- hým propočtem zjistíme, že na operaci bychom při těchto zjednodušených pro- počtech potřebovali toto množství jader- ných náplní pro svazky:

3 dny × 3 svazky × 4 pro- středky	= 36 kusů
3 dny × 3 svazky × 2 pro- středky	= 18 kusů.
Celkem	54 kusů.

Z á v ě r

V článku jsem nechtěl rozebírat podrobnosti. Účelem bylo ukázat na několika otázkách složitost a také aktuálnost řešení efektivního použití RVD ve zvýšených počtech u divize. Je to o to více potřebné, že jsme si dosud dostatečně neosvojili nové skutečnosti. Kromě toho je stále ještě co řešit, abychom mohli konstatovat, že úpravy plně odrážejí potřeby soudobého boje a tyto plně uspokojují. Modernizace techniky je úkol zcela aktuální a nutí k řešení. Nejinak je tomu u prostředků prů- zkumu, které v současném stavu a rozložení nevytvářejí příznivé podmínky pro bo- jovou činnost RVD. Část otázek jsem se pokusil řešit. Neméně významná je i pod- mínka — dovedně rozdělit náročné a rozsáhlé požadavky na palbu mezi RVD, letectvo, tankové a motostřelecké jednotky. To opět souvisí s výběrem a volbou cílů. Pěchota a tanky byly modernizovány právě proto, aby mohly odolávat urči- tým prostředkům a cílům v sestavě nepřítele a samy je palebně řešily.

Uvedené množství je téměř dvojnásobek dosud používaných norem přidělu na operaci. Pokud jde o chemické prostřed- ky, vcelku dostačují. Nemohou však hod- notně vyrovnávat účinek jaderné náplně. O skutečných možnostech zásobování víme málo.

Druhá otázka je manévr a volba bojo- vé sestavy ovr s důrazem na počáteční období války. Zkušenosti ukazují, že bu- de velmi obtížné získat vhodné cíle nebo podklad pro JZ v začátcích operace a ještě složitější bude včasné zásobení jed- notek zmíněnými prostředky. Tyto skuteč- nosti přímo ovlivňují předsunování ovr ke státní hranici a volbu bojové sestavy, pří- padně další manévr. Některé štáby zatím mechanicky rozvíjejí celý ovr, aniž si ujasní možnosti využití. Je totiž dost ne- pravděpodobné, že by např. při zahájení operace v rozmezí 2—4 hodin bylo možné uskutečnit 2—3 údery. Z hlediska bezpeč- nosti prostředků je proto účelné držet jej z větší části mimo dostřel taktických jaderných zbraní. Získání 10—15 minut času nevyváží možné ztráty. Proto si mys- lím, že si tato otázka zasluhuje více pozornosti.

Zvláštní pozornosti by si zasloužila otázka boje s dělostřelectvem většinou na pásech. Tím značně vzrostla odolnost pro- ti palbě dělostřelectva. Tato problematika vyžaduje samostatného pojednání, proto ji v tomto článku neřeším.

Ještě krátce k dotaci střeliva. Bude- me-li mít možnost zvýšit množství přisu- nované a vezené munice, můžeme za ur- čitých okolností a situace i touto cestou zvyšovat palebné možnosti dělostřelectva a více využít materiálu. Chci tedy pouká- zat, že nejen počty hlavních jsou směro- datné. I v této významné oblasti máme jisté mezery, které potřebují dopracovat.